

Telegraful Român

Organ național-bis

Nr. 6

Str. Schewis

Procuratura de stat

(Of.)

Loco

Abonamentul:

Un an 80 Lei. — Șase luni 40 Lei.

Trei luni 20 Lei.

Ziarul apare Marțea și Vinerea

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

== Prețul inserțiunilor, după învoeală ==

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Distrugerea școalelor confesionale

Hotărârea congresului național-bisericesc, publicată în întregime în corpul ziarului nostru, fixează mai întâi în principiu incontestabilul drept al bisericii de a întemeia și întreține școale cu caracter confesional; aceasta cu atât mai vârtos la noi, unde școala confesională a bisericii ortodoxe a fost, este și va rămânea prin eselență școală națională, pusă în serviciul celor mai vitale interese ale statului. După această constatare continuă hotărârea congresuală astfel:

«Spre a se putea studia mai temeinic întregul complex de probleme în raportul dintre stat și biserică, guvernul este rugat să îndrume o anchetă, în care reprezentanții sei vor discuta chestiunea cu delegații bisericii. Până la rezolvirea definitivă a chestiunii, guvernul va fi rugat să pună la dispoziția bisericii, cu putere retroactivă dela 1 Octomvrie 1920, mijloacele materiale necesare pentru corpul didactic al școalelor confesionale să fie retribuit întocmai ca cel dela școalele statului.

«Congresul național-bisericesc autorizează consistorul mitropolitan de a întreprinde pașii trebuincioși în sensul acestor hotărâri congresuale pentru o armonică conlucrare a bisericii cu statul în soluționarea chestiei școalelor confesionale».

Orice român cu judecata dreaptă și cu durere pentru viitorul statului și al neamului românesc cu bucurie a trebuit să iee act de intenția curată și de tonul conciliant, ce să desprind din hotărârea congresuală. Biserica ortodoxă română a făcut o concesiune intransigenței sale conservative, când cu ramură de oliv în mâna dreaptă s'a apropiat de guvernul țării românești rugându-l să trimită o anchetă, în care reprezentanții bisericii și ai guvernului, umbriți de duhul păcii și de căldura dragostei dintre frați, să studieze complexul problemei și în armonică conlucrare să soluționeze chestia școalelor confesionale; ear până atunci învățătorilor confesionali să li se deie retribuție într-o egală cu retribuția învățătorilor de stat.

Biserica deci a făcut o concesiune punctului său de vedere rigid de mai nainte și de dragul intereselor superioare ale statului a lăsat să se întrevadă, că e gata a aduce chiar și suprema jertfă, dar prin studiarea chestiunii în anchetă a dorit să știe: cum și pentru ce?

Biserica a voit, ca din jocul acesta, pe care organele guvernului l'au înscenat

în jurul școalelor noastre confesionale și care în timpul din urmă a devenit foarte frivol, să scoată corpul învățătoresc. Biserica n'a cerut vreun favor excepțional, la care o îndreptățiau suferințele trecutului, ci a pretins, ca în conformitate cu dispozițiile art. de lege XXVII din 1907, azi încă în deplină vigoare în Ardeal, și în conformitate cu ordonanța secretariatului general din Cluj Nr. 20.300/919 să se acorde și corpului didactic în funcțiune la școalele confesionale aceeași retribuție, de care beneficiază învățătorii de stat, cu începere din 1 Octomvrie 1920. A pretins deci respectarea dispozițiilor legale în viață. Intenția bisericii a fost ca de o parte să asigure mersul normal al învățământului în școalele confesionale prin punerea învățătorilor la adăpostul grijilor de traiu, iar de altă parte să ferească corpul învățătoresc de săvârșirea unor acte, menite a-i micșora valoarea și a-i întuneca prestigiul.

Cu multă durere sufletească trebuie să constatăm azi, că Biserica n'a fost înțeleasă, că mâna ei dreaptă, întinsă frățeste spre pace a fost brusc refuzată. Deși ne lipsește o rezoluție categorică, în scris, dela ministerul instrucțiunii publice, sântem siliți să concludem la acest refuz din actele și faptele, cari ne-au surprins în zilele din urmă.

Dacă interesele superioare ale statului pretind imperios statificarea întregului învățământ, dacă școalele confesionale de azi constitue un pericol iminent pentru țară și dacă hotărârea congresului național-bisericesc, între astfel de împrejurări, e inacceptabilă, trebuia să ni-se spună lucrul acesta, rupt-ales, așa cum vorbește românul, și în consecință să se fi prezentat corpurilor legiuitoare un proiect de lege. În loc însă de aceasta procedură logică și cu aparențe de legalitate, organele guvernului au recurs la subterfugii și pentru distrugerea școalelor noastre confesionale au inventat o formulă, într-adevăr «sui generis», căci n'are părचे în istoricul școlii române din Ardeal, bogat în lovituri piezișe. Formula e pe cât de simplă, pe atât de ilegală, absurdă și revoltătoare. Iată formula: Învățătorii confesionali, împinși de mizerie și amăgiți de lozinca statificării cu orice preț, dau petiții la secretariatul general din Cluj cerând să fie statificați. Neavând însă în Ardeal școale primare de stat după lege organizate, se ivește întrebarea: la ce școală să fie numit învățătorul statificat?

Întru rezolvarea acestei probleme s'a iscodit fraza absurdă «statificarea pe loc» adică fiecare învățător să statifice pentru comuna în care se găsește în prezent fără ca statul să aibă acolo școală organizată. În urma acestei «statificări pe loc» școala confesională rămâne fără învățători, deci instrucțiunea stagnează. Aci intervine apoi aplicarea ordonanței Nr. 33567 din 1 August 1921, prin care revizorii școlari au fost împuterniciți a rechiziționa cu ajutorul organelor administrative toate edificiile școalelor confesionale, în cari instrucțiunea stagnează și a le pune la dispoziția școlii de stat, în curs de organizare. Evident: Secretariatul general însuși creiază motivul, pe care l'invoacă apoi pentru nimicirea școlii confesionale. În realitate instrucțiunea nici nu stagnează, căci în același ordin, prin care se decretează statificarea pe loc a învățătorului Oprea Stan, să cuprindă și constatările, că școala confesională nu funcționează, se ordonă deci rechiziționarea edificiului cu întreg inventarul și se pune la dispoziția învățătorului de stat. Când sosește ordinul revizorului, învățătorul întrerupe predarea și cetește și apoi spune elevilor: din clipa aceasta sânt învățător de stat, iar școala confesională a încetat.

Statificarea pe loc înseamnă deci: prefacerea școalelor confesionale în școale de stat, ca prin șarmec, fără tratative în anchete, fără stagnarea instrucțiunii, fără încunoștiințarea autorităților bisericesti superioare, dar cu violarea dreptului de proprietate și cu totala desconsiderare a legilor în vigoare.

În zilele acestea a sosit la revizoratul școlar din Sibiu un ordin prin care peste cincizeci (50) de școale confesionale din județul Sibiului, cu peste 80 de învățători, se despoaie de caracterul lor confesional după calapodul indicat mai sus. E ilegală această procedură, deoarece ni-se desființează în massă școalele confesionale cu încălcarea dispozițiilor cuprinse în §§-ii 11, 12 și 13 art. de lege 38 din 1868 și a dispozițiilor categorice din §§-ii 25, 26 și 27 art. de lege XXVII din 1907 și ni-se expropiază edificiile școlare cu desconsiderarea §-lui 9 art. de lege 41 din 1881, care normează procedura de expropriere.

Prin o trăsătură de condeiu ni s'au desființat cele mai bune școale confesionale din Ardeal, mândria noastră și podoba bisericii ortodoxe române, toate școalele din «marginе» începând dela Șugag și până la Avrig, împreună cu Reșinarul istoric. Se poate admite așa ceva într'un stat de drept?

Și uimiți ne întrebăm, dacă acest tratament îl merită Biserica ortodoxă română, care a dat României întregite pe cei mai luminați și mai devotați cetățeni? Aceasta este calea, ce duce la soluționarea învățământului primar din Ardeal, unde cu deosebire în ținuturile muntoase, procentul analfabeților atinge cifra de o sută, căci așa a bineplăcut guvernelor ungurești? Prin astfel de mijloace și proceduri se contemplează a se înfăptui acea putere nebiruită, care se chiamă unirea sufletească a neamului românesc? Cine astfel crede, se înșală amar, iar ceice astfel lucrează nu sânt prietini poporului român.

Lasar Triteanu

La situație

Fruntașii vieții noastre publice atât din așa zisa opoziție unită, cât și din partidul guvernului în numeroase adunări populare ținute în deosebite centre ale țării au ținut să se justifice și să facă dări de seamă în fața alegătorilor. În același timp fiecare partid se organizează strângându-și aderenții lor în jurul steagului, în vederea luptelor parlamentare și poate a alegerilor care ar trebui să urmeze.

Această mișcare febrilă pornită din partea conducerii partidelor politice, nu poate să ne lase nepăsători pe noi, preoții, și conducătorii satelor, cu atât mai vădit acum, în timpurile grele de criză economică și financiară, în urma cărora poporul începe a se întreba tot mai mirat, cum de în țară așa bogată rămâne tot sărac?

Avem să ne punem întrebarea: Ce atitudine să luăm și cum trebuie să ferim poporul de a cădea pradă unor pețitori nepoștiți și străini de durerile sale și poate chiar dușmani ai legii lui strămoșești?

Pentru a lua hotărâre unitară, se cere din partea noastră oarecare jertfire de sine. Se cere ca lăsând la o parte patimile să încercăm o organizare cu program propriu de acțiune în cadrul statutelor asociației clerului «Andrei Șaguna».

Să nu se creadă că vrem să înființăm partid nou. Am dori numai să se statorească o selecționare a persoanelor, cărora să le arătăm încrederea noastră, trimitându-le să ne reprezinte în corpurile legiuitoare. În punctul prim, al programului nostru să cerem dela conducerea tuturor partidelor selecționarea aceasta. În viitor voim să votăm numai pe acei candidați, fie de ori ce culoare politică, cari în viața lor publică au dat dovezi că s'au știut însufleși pentru cauze de interes obștesc, contribuind cu cuvântul și cu fapta la limpezirea problemelor cerute de cetățenii cinștiți ai acestei țări.

Această pretenție credem că e în asentiimentul fiecărui om cu judecată serioasă și neinfluențată. Astfel noi voim să contribuim la consolidarea țării, pe care o iubim mai mult decât mulți alții, cari s'au înfruptat din bunățile acestui Canaan românesc.

Voim să vedem, la conducerea țării, și în fruntea tuturor instituțiilor publice, numai oameni muncitori și specialiști pentru postul la care sânt chemați, — scoțând din funcții înalte pe cei ce numai în urma legăturilor de partid și de nepotism au ajuns acolo.

Noi, conducătorii satelor, datorită avem să pornim o propagandă vie în vederea acestei premeniri a vieții publice și curățirea ei de nechemății, închipuiții și demagogii, cari cearcă sau vor cerea prin promisiuni să se apropie de sufletul alegătorilor români.

Alegând neghina din grâu, sămânța curată aruncată în pământ bun va aduce rod însutit. Să arătăm încredere deplină numai oamenilor cu caracter neprihănit, cari prin cuvântul și acțiunile lor au servit obștei, scoțând în toate împrejurările dreptatea și adevărul la lumina zilei.

Să ocolim a sprijini pe aceia cari umblă cu doi bani în trei pungi, să închidem satele noastre față de orice năimț sau străin de legea noastră, și să nu lăsăm să intre în staulul oilor noastre pe aceia cari în trecut prin acțiunile lor au căutat să discreteze instituțiile noastre bisericesti și școlare.

Făcând cu toții așa, orizontul politic al țării se va lumina și atunci numai cei vrednici

vor avea posibilitatea să ocupe loc în parlamentul țării și în alte oficii, pentru care sânt anume pregătiți. Numai așa se vor împuțina dușmanii externi și interni și se vor înmulți prietenii, cari ne vor ajuta să aranjăm finanțele țării prin creditul pe care îl vom avea în țările capitaliste. Atunci, în sfârșit, viața de stat se va normaliza în toate direcțiunile, căci fiecare funcționar și conducător politic pus la locul său, după știință și conștiință sa, va munci cu dragoste pentru problemele reclamate în cercul său de activitate. O colaborare a tuturor luptătorilor probați și a valorilor intelectuale și morale ale României întregite, la o muncă unitară în folosul țării și a tronului, va aduce liniștea, bunăstarea și fericirea mult dorită.

Pr. Ioan Crăciun

Schisma românească

sau

„Unirea cu Roma“

Dintr-o dare de seamă mai dezvoltată, despre lucrarea aceasta apărută de curând, publicăm următoarele:

Sub acest titlu ne aduce Nr. 10 al «Bibliotecii bunului păstor» un studiu bine documentat.

Autorul — numele nu impoartă — e vrednic de laudă, având în vedere obositoarea muncă de pusă în jurul adunării datelor împrăștiate în diferite izvoare de statistică bisericască și profană.

Câtă vreme bisericile, și cea ortodoxă, și cea unită nu au câte un birou statistic central, trebuie să alergăm la autori străini chiar și în domeniul statisticii de cea mai mare importanță pentru viața bisericască.

S'a făcut, în această broșură, un început de valoare pe terenul statisticii comparative bisericesti și școlare.

În 5 capitole se tratează una dintre rănilor corpului nostru național și bisericesc, rană cauzată de dușmanii românismului prin sfâșiarea în două a credinței strămoșești.

E vorba de biserica unită născută la 1700 din împreunarea urei dușmanilor milenari cu interesele materiale ale câtorva trădători ai intereselor unui neam necăjit și huiduit. A spus o aceasta uniți ca Petru Maior, Sincai, Bârnăușiu, etc., dar fără rezultat.

Față de biserica ortodoxă cea unită a fost totdeauna agresivă. Duhul blândeței și toleranței, propagat de biserica noastră, a fost desconsiderat și exploatat în scopuri proselitistice. Pe lângă aceste atentate, noi mai eram oprimați și din partea puterii de stat. Așa am trăit dela 1700 până la 1918 servind de nicovală ciocanului nemilos al «fratelului» și al dușmanului deopotrivă. Ne-a durut mai mult acela ca acesta, pentru că după proclamarea «sfintei uniri» biserica ortodoxă a rămas turmă fără păstor. Un Patachi, un Petru Paul Aron și alți episcopi ai uniților au ținut de bine să ne persecute chiar cu puterea armată. Ne-au luat bisericile, ecleziile, ne-au batjocorit preoții, ne-au pus fel și fel de curse și piedici.

Proselitismul catolic se desvășește în broșura aceasta în toată golătatea sa. Este surprinzător cum de biserica ortodoxă nu s'a cugetat mai de vreme să contrabalanseze răul care roade în organismul său viu și sănătos?

Cu drept cuvânt susține autorul că biserica unită față de cea ortodoxă e agresivă, ba mai mult: are un caracter sectar. Ear numărul mic al parohiilor unite în comune cu parohii ortodoxe ne dovedește că în prea puține locuri au acaparat un număr de credincioși cu cari să formeze o parohie de sine stătătoare. Chiar și parohiile acestea după șematismul din 1900 al mitropoliei din Blaj, sânt formate din 50—100—200 suflete și prea puține trec peste 1000. Evident, că existența astor fel de parohii îngreunează fără rost budgetul statului și împedecă buful mers al dezvoltării noastre culturale și naționale. Pentru că a susținea în astfel de împrejurări două biserici și două școli în mizerie e tot așa o crimă ca și obiceiul de a se folosi de unele neînțelegeri constituționale ale credincioșilor bisericii ortodoxe ca să pescuiască în turbure.

Ar fi interesant dacă am avea date precise și asupra numărului comunelor curat ortodoxe și unite, fie ele parohii sau filii, precum

și proporțiile numerice. Asemenea ar fi de dorit ca având statistica în mână să dovedim că paritatea cerută în concordat reclamă încă multe protopopiate și episcopii ortodoxe ca să putem ajunge la paritate cu biserica unită.

Din datele statistice înșirate în studiul de față mai reese clar, că analfabetismul și în general lipsa de cultură este răspândită mai ales în părțile nordice ale Ardealului, unde biserica unită e dominantă, cu peste 80% din locuitorii români. În cele mai multe comune mixte de pe teritoriul celor două mitropolii unde nu s'a putut susține școala confesională nu s'a susținut din pricina uniților cari cu o condamnată consecvență respingeau colaborarea cu ortodocșii și mai bucuroși îmbrățișau școalele de stat înființate în coasta noastră.

Schisma românească sau unirea cu Roma se încheie cu 15 propuneri din cele mai sănătoase. Felicităm autorul pentru acest bun început în ogorul nelucrat al statisticii și îl rugăm să continue munca pe acest teren, căci multe chestiuni ar mai fi de lămurit. Dacă din partea uniților va fi numit pamfletar, să se bucure, că a ajuns pe o treaptă cu valorosul istoric Dr. Ioan Lupas, din a cărui lucrare «Chestiunea concordatului», frații blăjeni nu pot răsturna nimic.

Dr. Ioan Stanciu
par. ort.

Dela Asociația clerului «Andrei Șaguna»

Comunicări

Pentru a putea înainta factorilor de cădere un memoriu sprijinit pe date exacte în cauza dotației preoțimii din mitropolia noastră, onor. preoțime este poțtită a trimite imediat, la adresa: Preot P. Morușca, directorul ofic. statist. mitropolitan — Sibiu — scrisse citeț pe un cvart de hârtie, — următoarele date:

Eparhia Protopopiatul
Parohia
cu filiile
Numele parohului calificația
capelanului
clase de liceu și teologia sistematică
reale și teologia extraordinară Data intrării
în oficiu bisericesc ori școlar: ziua, luna, anul.
Data introducerii de paroh
capelan ziua, luna, anul.
Este casă parohială? Este eclejie
(porțiune canonică), câte jugăre arător, fânaț,
vie, pădure, pășune, grădină etc. și în total
Suma venitelor fasonate la congruă: Cor.
= Lei Este preotul membru al Asociației
clerului?

Datele se vor da pentru filii separat, dacă au casă parohială și eclejie. Ear preoții administratori vor da și datele parohiilor vacante.

În interesul cauzei răspunsurile se vor trimite recomandat, repede și exact.

Secretarul general:
Preot. P. Morușca

Nr. 7726 Școl.

Notificare oficială

Prin ordinul Consistorului mitropolitan de dto 20 August a. c. Nr. 155 M. ni se face cunoscut, că statorirea planului de învățământ și a manualelor didactice pentru studiul religiunii aparține exclusiv autorității bisericesti școlare. Acest drept este recunoscut și prin alineatul al doilea al § ului 1 din Regulamentul pentru cărțile didactice în școalele de stat, edat de către Ministerul instrucțiunii publice, Secretariatul general din Cluj sub Nr. 2000/1921.

În consecință, profesorii de religiune și catecheții noștri dela diferitele categorii de școale nu vor putea întrebuința decât manualele aprobate de către autoritatea bisericască competentă.

Această dispoziție o comunicăm pe această cale atât profesorilor și catecheților, cât și organelor noastre de inspecțiune, spre știre și conformare.

Sibiu, din ședința Consistorului arhidiecezan, ca senat școlar, ținută la 21 Oct. 1921.

Consistorul arhidiecezan.

Adunarea generală a foștilor grănițeri din Regimentul rom. I.

Reprezentanța generală a foștilor grănițeri din Regimentul Român I, și-a ținut adunarea generală în localitățile sale din Sibiu în 16 și 17 Noemvrie a. c. sub prezidiul dlui General I. p. *Ioan Boieriu*.

În cuvântul de deschidere dl General aminteste că fiind dl prezident, maiorul Nicolae Șandor morbos, a căzut sarcina pe Dsa de a deschide această adunare, care va avea să hotărăască asupra unor chestiuni de importanță deosebită pentru această instituție și își exprimă convingerea, că adunarea generală va afla căile și mijloacele potrivite pentru a da problemele dela ordinea zilei soluțiunea potrivită.

Dintre concluzile mai însemnate ale acestei adunări amintim următoarele:

1. Drepturile avute asupra edificiilor școlilor grănicerești le-a cedat statului român, cerând în schimb ministrului de războiu să acorde 8 burse la an pentru urmașii grănițerilor ca să poată studia în școlile militare ale României întregite.

2. Fondul în bani și hârtiile de valori rămâne nealterat administrându-se și mai departe după vechile statute fiind utilizat pentru creșterea băieților din vechea grăniță la școlile de arte și meserii și la școlile comerciale îndrumându-se în acest fel populația spre industrie și comerț.

3. Ministerul instrucției a fost rugat să înființeze în vechea grăniță încă 3 școli de arte și meserii.

Pentru tratativele ce vor urma cu statul în baza acestei hotărâri s'a numit o comisiune constatătoare din membrii: General Ioan Boieriu, Victor Stanciu și Valeriu Florian, ca să trateze în numele fondului și să facă reprezentanței generale la timpul său un raport amănunțit.

4. A cenzurat socotelile dela ultima adunare generală din 1908 până în 1921 și aflându-le în perfectă ordine le-a aprobat, dând vechiului comitet absolutoriu; asemenea a aprobat bugetul pe anul 1922 exprimând mulțumită protocolară tuturor persoanelor cari au ajutat și au chivernisit averea grănicerească.

5. Anză la discuțiune mai lungă a dat chestiunea revindecării munților pe cari i a avut în posesiune Regimentul I, român de grăniță timp de 90 de ani dela anul 1779—1864. Cu privire la aceste chestiuni a însărcinat noul comitet că cu ajutorul bărbaților competenți să compună un memoriu care să cuprindă fazele prin care a trecut chestiunea acestor munți, foști în decurs de 95 ani în posesiunea Reg. I. român de grăniță, menționându-se ilegală deposedare săvârșită de către administrația politică în favorul grănițerilor și în favorul familiilor nobile Kendeffy etc.

Acest memoriu să se tipărească și distribuie Majestății Sale Regelui, membrilor Camerei, Senatului, Guvernului român și altor personaje marcante din România Mare, precum și foștilor comune grănicerești.

6. S'a ales apoi comitetul cel nou în următorul mod:

Prezident: Generalul Ioan Boieriu. Viceprezident: Andrei Bârseanu. Secretar: Arseniu Bunea. Casier: Spiridon Moian. Membrii în comitet: Dr. Victor Mărgineanu, Valeriu Florian, Nicolae Vlad-Stejaru și Ioan Georgescu.

Dl Prezident Generalul Ioan Boieriu mulțumește adunării generale pentru încrederea pusă într'insul promițând că și va da toată silința să satisfacă așteptărilor legate de persoana sa și declarând totodată că întrucât postul de Prezident ar fi împreună cu oareșicare remunerațiune abzițe de ea în favorul fondului.

Adunarea generală a luat cu plăcere la cunoștință declarațiunea dlui Prezident prin aklamări de «să trăiască» la adresa D. Sale.

Rap,

Vorbe înțelepte

Datoria cea mai mare este ceea ce are ucenicul către dascălul său.

Nr. 9237 Bis.

Publicațiune oficială

Sinodul episcopesc în ședința sa dela 22 Aug. a. c. Nr. 10 a luat următoarea hotărâre:

În legătură cu punctul 2 din hotărârea noastră dela 30 Martie a. c. Nr. 6 S. E. și ca întregire a aceleia, comunicăm că preoții cari funcționează în învățământ, ca profesori, cateheți, învățători, subvizori și revizori școlari, oficiali în ministerul instrucțiunii sau al cultelor sânt obligați a cerceta biserica regulat, a liturgisi și a se cumineca cât mai des, dar cel puțin la 2 luni odată, a se îmbrăca în reverenți la întruniri și la alte ocaziuni festive, pentru a și manifesta caracterul lor preofesc.

Publicăm aceste dispozițiuni ale Sinodului episcopesc spre știre și conformare celor interesați.

Sibiu, din ședința consistorului arhidiecevan, ca senat bisericesc, ținută la 9 Noemvrie 1921.

Consistorul arhidiecevan.

Nr. 9339. Bis.

Notificare oficială

Seminarul pedagogic universitar din Cluj, director Onisifor Ghibu, cu data 13 Noemvrie a. c. Nr. 21 cere câte un exemplar din toate regulamentele și programele seminariilor, școlilor normale, liceelor și școlilor primare de sub jurisdicțiunea Consistorului arhidiecevan. Cheltuielile de transport, eventual costul acestor publicațiuni, la cerere, se va trimite imediat.

Având în vedere importanța acestei biblioteci, prin aceasta îndrumăm Direcțiunile școlilor noastre confesionale, ca încât mai au la îndemână, să trimită câte un exemplar din regulamentele și programele școlilor la adresa seminarului pedagogic universitar în Cluj, Piața Unirei Nr. 12 II.

Sibiu, din ședința Consistorului arhidiecevan, ca senat bisericesc, ținută la 9 Noemvrie 1921.

Consistorul arhidiecevan.

Convocare

Onor. membrii Societății de ocrotire a alienațiilor și anormalilor mintali precum și a familiilor lor sânt rugați a lua parte la adunarea generală a societății care va avea loc Luni 5 Decemvrie a. c. ora 6 p. m., în sala cea mică a prefecturii cu următorul program:

1. Raport anual al comitetului dirigent.
2. Raport relativ la controlul cheltuielilor anuale ale societății.
3. Aprobarea bugetului pe anul 1922.
4. Intregirea comitetului.
5. Propuneri.

În cazul când la această adunare nu se vor întruni membrii în număr, în aceeași zi la ora 6 jum. se va ține a doua adunare generală cu ori și ce număr de membri și cu programul de mai sus.

Sibiu, 25 XI 921.

A. Bârseanu
președinte

Dr. Ionașiu
secr. general

Știrile zilei

Comemorarea lui Mihai Viteazul. La serbătura Arh. Mihail și Gavril s'a oficiat la ora 10 un parastas pentru Mihai Viteazul în biserica Mihai Vodă din București, zidită de marele voevod la anul 1598. Au vorbit cu acest prilej I. P. S. Sa Pimen mitropolitul Moldovei, arătând drepturile care le are înfăptuitorul de o clipă al idealului național la recunoștința întregului neam românesc. I. P. S. Sa mitropolitul Nicolae al Ardealului, în cuvinte pline de căldură, evoacă figura lui Mihai Viteazul, a cărui jertfă pe altarul celor mai sfinte aspirațiuni ale neamului românesc a constituit un exemplu înălțător și în același timp un îndemn pentru generațiile care l-au urmat. Mai vorbește generalul Grigoriu din partea ministrului de război. Ceremonia a luat sfârșit la ora 12.

A treia aniversare. Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român organizează, cu concursul școlilor românești din Sibiu, cu prilejul zilei de 1 Decemvrie 1921, la aniversarea a treia a uniunii tuturor românilor, o serbare, cu următorul program: Joi (1 Dec. a. c.) la ora 10 a. m. serviciu divin în catedrala din loc. La ora 11 a. m. în sala mare dela «Urania» se va ține o serbare școlară, cu o disertație, cântări și recitări. La ora 8 seara urmează în Teatrul comunal reprezentația piesei «Baba Hârca» de Matei Millo. Programe speciale se vor afișa la timp. Biroul Asociațiunii.

Decorarea drapelilor. În 21 l. c. la ora 4 s'a ținut la Palatul regal în sala tronului, solemnitatea decorării drapelilor mai multor regimente, și a mai multor ofițeri, cu ordinul Mihai Viteazul, solemnitate ținută în prezența M. S. Regelui Ferdinand și a Alteței Sale Prințipele Carol. Au fost decorate drapelurile următoarelor regimente: reg. 5 și 6 vânători, reg. 1 infanterie, reg. 4 Artilerie, reg. 5 obuzerie, reg. 1 artilerie, reg. 6 roșiori, reg. 21 artilerie și reg. 1 artilerie călăreață.

De asemenea au fost decorați cu ordinul Mihai Viteazul: generalii Tăutu, Holban și locot. Iacoban. Seara s'a dat la Palat banchetul în onoarea ofițerilor decorați cu medalia Mihai Viteazul.

Noul prezident al tribunalului din Sibiu. Trecând dl prezident al tribunalului din Sibiu, Iuliu Munteanu, în statul de pensiuine, a fost numit de primprezident al acestui tribunal prin Decretul Regal din 9 Noemvrie a. c. Nr. 4495, dl Leonida Petrescu, carele de doi ani funcționează deja aici în calitate de magistrat și prezident de senat.

Deschiderea camerelor se face la 28 Noemvrie. Partidele opoziției, cum se vestește, nu vor lua parte la lucrările corpurilor legiuitoare.

Dela casa arhidiecevană. Se aduce la cunoștința Onor. preoțimi, că chitanțele despre lefurite de pe trim. Iulie—Septemvrie a. c., expediate deja fiecărui preot în parte, nu mai trebuie vidimate de protopresbiterul concernent. Această măsură s'a luat pentruca preoțimea să și poată primi retribuțiunile cât mai curând posibil; de aceea Onor. preoțime este rugată să caute să și ridice aceste retribuțiuni în timpul cel mai scurt și fără amânare, pentruca și oficiul de cassă să poată încheia socotelile la timp. Plățile se fac numai înainte de prânz.

Pentru orfelinatul nostru. Domnul dentist E. Diecker donează, întru amintirea părintelui său, fondului orfelinatului suma de o 100 Lei. Mulțumiri. Casa arhidiecevană.

«Albina» institut de credit și de economii în Sibiu a ținut în 23 Noemvrie o adunare generală extraordinară, în care a decis urcarea capitalului social dela Lei 10 milioane la Lei 25 milioane, și modificarea ȘȘ-lor 6 și 62 din statute. Emisiunea nouă se face în următoarele condițiuni: după 2 acțiuni vechi se vor da 3 acțiuni nouă; pentru fiecare acțiune nouă se va plăti valoarea nominală de Lei 100 și o primă de Lei 35. Fixarea termenului pentru emisiune s'a lăsat la aprecierea Consiliului de administrație.

Congresul grupării țărăniste. Duminică și Luni s'au întrunit în sala «Transilvania» din București reprezentanții organizației țărăniste din România întreagă. Congresul a primit în unanimitate proiectul de program al partidului țărănist. Programul cere: drept de vot pentru toți cetățanii fără deosebire de sex, constituirea unui corp consultativ pe baza de reprezentare a corporațiilor profesionale și a sindicatelor muncitorești; autonomie comunală și descentralizarea administrativă. Raportor a fost dl C. Stere. Au luat cuvântul, afară de raportor: Dr. Lupu, Mihalache, generalul Anastasiu, Spiridon Popescu, senatorul Dobrescu, mai mulți săteni ș. a. Organizația ardeleană a fost reprezentată prin dl G. Bogdan Duică.

Societatea de lectură «Andrei Șaguna» a studenților în teologia ort. rom. din Sibiu, s'a constituit pentru anul școlar 1921/22 în ședința ținută la 12/25 Septemvrie 1921 sub prezidiul I. P. C. S. D-lui arhimandrit Dr. Eusebiu R. Roșca, director seminarial, în modul următor:

Președinte: Iie Beletuță, prof. sem. Vicepreședinte: Eugen Bologa teolog a III. Notar: I Vasile Dobre, a. III. Notar: II Pavel Alișie, a. I. Cassier: Nicanor Filip, a. II. Bibliotecar: Nicolae Frateș, a. II. Vicebibliotecar: Olimpiu Russu, a. I. Controlor: Septimiu Brotea, a. III. Econom: Șofronie Vlad a. II. Membri în comisia literară: Valer Boicriu, teolog a. III. N. Moldovan, a. II. G. Onițiu, a. III. G. Cristea, a. II. Andrei Giurgiuca, a. II. Pavel Picu, a. II. Ionel Isacu a. I. Victor Susa a. I. G. Lemora a. I.

Autorul principal al atentatului dela senat, comunistul **Max Goldstein**, zis Stejarul sau Coca, a fost arestat în 20 l. c. După atentat Max Goldstein fugise la Odesa și la Moscova. În torsi în țară, autoritățile au reușit să-l prindă în pădurea dela Călugăreni. Criminalul a recunoscut în fața directorului general al siguranței că este autorul de căpetenie al atentatului dela senat.

Activitatea pentru răscumpărarea împrumutului austro-ungar de război se continuă. S'au ținut și se mai țin adunări, în acest scop, în multe orașe din Ardeal, Bănat și Bucovina. După declarațiile făcute de personalități conducătoare din statul nostru și din republica cehoslovacă, posesorilor titlurilor împrumutului de război li se va face dreptate. În zilele acestea se va ținea la Sibiu, cum sântem informați, adunarea constitutivă a comitetului central pentru Transilvania, Bănat și Bucovina. Comitetul central se va compune din reprezentanții tuturor ținuturilor. Activitatea pentru răscumpărarea împrumutului de război, va avea cum se speră, rezultatul cuvenit.

Cât se bea în Sibiu? În ziarul sibian, D. Tagespost, se publică un articol privitor la consumația de băuturi alcoolice în Sibiu, în ultimii ani. În 1920 sibienii, 32 mii locuitori (fără militari), — între cari sânt ceva peste jumătate sași, restul români, unguri ș. a. — au băut: 771 hectolitri, à 3000 lei, licheruri; 1764 hectolitri, à 3 mii lei, rachiuiri de calitate; 4116 hectolitri de alte rachiuiri, à 1500 lei; bere 12 mii hectolitri à 8 sute lei. Pentru tutun au cheltuit peste 7 milioane de lei. Pentru băutură și fumat s'a dat în Sibiu în anul trecut, după socoteala aceasta, suma de peste 42 milioane de lei. Dacă din această sumă se pune a treia parte în socoteala străinilor și a celor veniți la târguri, mai rămâne a treia parte (14 milioane) dată de sași, alte 14 milioane cheltuite de ceilalți locuitori.

Calendarul arhidiecezan se tipărește acum și se va pune în curând în vânzare. Conține și de astă dată variată și aleasă materie, instructivă și de distracție: note de actualitate, povestiri interesante, sfaturi și îndrumări privitoare la sănătate, chestiuni economice, și alte însemnări folositoare, precum și partea calendaristică cu serbătorile tipărite în roșu, apoi șematismul bisericii noastre ortodoxe, însemnarea târgurilor ș. a. Comenzile să se adreseze din vreme la Librăria Arhidiecezană în Sibiu.

Cinema Apollo. Piața Unirii, Sibiu. În 27 și 28 Noemvrie: New York Express, film detectiv. În 29 și 30 Noemvrie: Căsătorie pentru bani, dramă.

Cinema Urania, strada Șevis, Sibiu. Tot a doua zi program nou. Inceputul la ora 7 și 9 seara. În 27 și 28 Nov.: Prințesa Draga.

La Mesteacăn

Străinul care cercetează părțile ardelenale ale țării, va rămâne uimit de numărul mic și neînsemnat de amintiri istorice românești ce se leagă de aceste părți.

Ca și cum pe aici n'ar fi trăit nici un om de seamă și nu s'ar fi întâmplat nici un lucru mare. Nimic nu amintește trecătorului de vrednicia înaintașilor și de datoria sfânta a urmașilor.

Deși n'am avea decât să răscolim puțin spuza uitării și a nepăsării și am vedea, cum isbucnește de caldă și de luminoasă din jara-tecul trecutului para de foc a amintirilor înălțătoare.

Astfel ne gândim de astădată, la ținutul românesc al **Zarandului**, de unde a pornit în toamna anului 1784 mișcarea de eliberare a lui Horia, Cloșca și Crișan. Câte amintiri nu se leagă aici de aproape fiecare urmă din marea mișcare de atunci!

Parcă văd pe Horia, cum s'a întors din Viena dela împăratul Iosif II, încredințat că împăratul le vrea binele, numai afurisiții de domni unguri îl împiedică să le facă acest bine și de aceea a vestit poporul, strâns în mare număr la târgul dela Brad, să se adune, cu mic cu mare la ziua de 1 Brumar (Noemvrie) 1784, la biserica din **Mesteacăn**, unde el va spune știrile aduse dela împăratul. Aici după ce li a povestit călătoria sa la Viena a zis: Fraților! a venit timpul să ne scăpăm de asupritori. Să jurăm cu toți pe sfânta cruce că nu vrem să mai fim robii nimănui, cu atât mai puțin ai domnilor străini de neamul și de limba noastră. Să ne adunăm în cete și degrabă să mergem la Bălgrad (Alba-Iulia), unde vom găsi arme, cu care ne vom apăra drepturile împotriva ori și cui!

Fiorii unei nouă vieți a trezit în inimile iobagilor români cuvântul și fapta desrobitorului Horia.

Pentru că însă chipul lui să grăiască pentru toate timpurile inimilor românești, el trebuie turnat în bronz ori cioplit în marmoră. De aceea toți românii, cu tragerea de inimă pentru cauza noastră națională, au datorie să cumpere bilete dela loteria «Asociațiunii» din Sibiu str. Șaguna 6, ori dela băncile de frunte din toate centrele, fiindcă Asociațiunea vrea să însemne cu o cruce măcar memorabilul loc dela Mesteacăn.

Nr. 356/1921

(205) 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de capelan permanent pe lângă oficiul parohial și protopopesc din **Mediaș**, se publică în virtutea ven. ordin consistorial din 27 Iulie 1921 Nr. 5474 Bis. concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreunate cu acest post sânt:

- 1) Salariul, gradațiile și adaosul de scumpe, satorite de ministrul cultelor conform calificățiunii și anilor de serviciu.
- 2) Jumătate din venitele sesiunii parohiale.
- 3) Jumătate din venitele stolare și administrative dela serviciile îndeplinite de capelan în parohie și în tract.
- 4) Renumerația pentru catehizația: dela școalele primare și medii ev. lut.; școala de meseriași și școala primară de stat, în cadrele instrucțiunii ministeriale.
- 5) Renumerație potrivită dela protopop pentru serviciile ce le va purta în cancelaria protopresbiterală.

Doritorii de a ocupa acest post, au să și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul legal.

Mediaș, la 28 August 1921.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediașului în înțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopop.

(204) 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de parohi în parohiile vacante din comunele mai jos însemnate, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român»:

1. Căinel, parohie de cl. III.
2. Fornația, parohie de cl. III.
3. Cârjiți cu filia Breteliu, parohie de cl. III.
4. Hondol, parohie de cl. III.
5. Chișcădaga cu filia Buruene, parohie de cl. III.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sânt cele satorite în coala B de congruă.

Concurenții să și înainteze petițiile de concurs cu documentele de lipsă subsemnatului oficiu în termenul indicat și, pe lângă observarea restricțiilor § 33 din Reg. pentru parohii, să se prezinte în vre-o sârbătoare în parohii ca concurenți.

Deva, la 1 Octomvrie 1921.

Oficiul protopopesc gr.-or. al tractului Deva în înțelegere cu organele parohiale.

Dr. Ioan Dobre,
protopop.

Ad. Nr. pp. 534—1921.

203 1—3

Concurs repetit

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Lona-săsească** cu filia **Stolna**, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele, împreunate cu acest post, sânt cele satorite în coala B. și întregirea dela stat.

Doritorii de a concura la acest post, au săși așterne suplicile subsemnatului, în termenul susindicat, fiind instruite cu necesarele documente, și, cu prealabila incuviințare a acestuia, a se prezenta la biserică în vre-o zi de Duminecă sau sârbătoare.

În înțelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral rom. ort.

Cluj, la 25 Octomvrie 1921.

Tuliu Roșescu
protopresbiter

Nr. 471/protop. 1921

(201) 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Blăjeș**, protopresbiteratul Mediașului, se publică concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreunate cu acest post, sânt cele satorite în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Cererile de concurs, înzestrate cu documentele necesare, să se înainteze subsemnatului în termenul susindicat.

Concurenții, cu observarea dispozițiilor din regulament, se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare la biserică, pentru a cânta, respective a celebra și cuvânta.

Mediaș, la 29 Octomvrie st. v. 1921.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediașului, în înțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopop

Nr. 3018 B 1921

(200) 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh în nou înființata parohie de clasa I. **Huedin**, tractul protopresbiteral al Clujului, se publică concurs de oficiu cu termin de 30 de zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele sânt cele fixate în coala B pentru întregirea dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta Comitetului eparhial ortodox din Cluj.

Concurenții se vor prezenta și personal la Consistorul eparhial spre a primi lămuriri.

Cluj, la 11 Noemvrie 1921.

Consistorul eparhial

Nicolae I.
arhiman

La Librăria arhidiecezană se află de

Istoria bisericăsească a rom. ?

de

Dr. Ioan Lupăș,

profesor universitar și membru al Aca-

În editura Comisiunii administrative a tipografiei arhidiecezane a apărut:

Istoria desrobirii religioase a românilor din Ardeal

în secolul XVIII

de

Silviu Dragomir,

profesor universitar, membru al Academiei Române.

Vol. I.

Cu 150 documente anexate.

Prețul 20 Lei.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.